

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА З ПРАКТИКУМОМ

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 013 Початкова освіта
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Освітня кваліфікація: Бакалавр початкової освіти

Професійна кваліфікація: Вчитель початкових класів закладу загальної
середньої освіти

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2023 р.

м. Коломия – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Сучасна українська мова з практикумом
Викладач (-і)	доц. Макарук Ольга Любомирівна
Контактний телефон викладача (-ів)	+380509802793
Е-mail викладача	olha.makaruk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Понеділок, 14.00-16.00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи з основних розділів сучасної української літературної мови; лексичні, морфологічні, синтаксичні та стилістичні особливості; правила і принципи сучасної комунікації. Зміст навчальної дисципліни сприяє формуванню досконалого володіння усним і писемним мовленням, вмінням висловлювати свою думку, обґрунтовувати власні судження і міркування; доречно застосовувати набуті знання, уміння і навички в конкретній комунікативній ситуації, зокрема пов'язаній з педагогічним спілкуванням.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета та цілі навчальної дисципліни: Формувати національно-мовну особистість; виховати розуміння потреби вивчення і постійного удосконалення рідної мови; сприяти розвитку духовних цінностей студентів та підвищувати рівень мовленнєвої культури майбутніх вчителів початкових класів; формувати комунікативно компетентну особистість; поглибити знання студентів основних норм сучасної української літературної мови; розвивати практичні уміння вправного користування мовою у практичному мовленні; удосконалювати комунікативні здібності.

Основні завдання курсу:

- поглибити знання студентів основних норм сучасної української літературної мови;
- розвивати практичні уміння вправного користування мовою у практичному мовленні;
- удосконалювати комунікативні здібності;
- формування особистісних якостей майбутнього фахівця, мотивації до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової школи: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПРН 3. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПРН 4. Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПРН 16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		16/14		
практичні		18/12		
самостійна робота		56/64		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ вибіркова	
2	013 Початкова освіта	1	нормативна	
3	013 Початкова освіта	2	нормативна	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ. Українська мова як державна мова. Українська літературна мова, її ознаки, форми, стилеві різновиди, культура мовлення. Місце української мови серед інших мов світу, походження і розвиток української мови. Новий український правопис.		2	2	8
Тема 2. Фонетика. Основні фонетичні одиниці. Звуки мовлення, їх творення. Класифікація голосних та приголосних звуків.		2	2	6
Тема 3. Звукові зміни в потоці мовлення (фонетичні чергування, асиміляція, дисиміляція, спрощення в групах приголосних).		2	2	6
Тема 4. Склад і складоподіл. Наголос, його характер. Акцентологічні норми. Правила переносу слів з рядка в рядок.		2	2	8
Тема 5. Морфологія. фонема, її функції та ознаки. Основний вияв фонем та її варіанти. Фонологічна система української мови.		2	2	6
Тема 6. Орфоепія. Поняття та значення орфоепічних норм. Норми вимови голосних і приголосних звуків, звукосполучень приголосних та слів іншомовного походження		2	2	8
Тема 7. Графіка сучасної української		2	2	6

мови. Орфографія. Принципи українського правопису			
Тема 8. Лексикологія. Предмет і завдання розділу. Лексичне значення слова. Типи слів за значенням (омоніми, пароніми, синоніми, антоніми).	2	4	8
Загальна кількість (2 семестр)	16	18	56
Тема 1. Склад лексики сучасної української літературної мови з погляду походження її. Активна й пасивна лексика.	2	2	10
Тема 2. Склад лексики сучасної української літературної мови з погляду стилістичного вживання її.	2	-	10
Тема 3. Фразеологія. Поняття про фразеологічну одиницю. Класифікація фразеологізмів. Джерела української фразеології. Лексикографія. Типи словників.	2	2	8
Тема 4. Морфемна будова слова. Слова змінні і незмінні. Поняття про морфему. Типи морфем.	2	2	8
Тема 5. Словотвір. Основні поняття словотвору. Способи словотвору.	2	2	8
Тема 6. Граматика. Предмет граматики. Граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Частини мови, принципи виділення їх. Перехід слів з однієї частини мови в іншу.	2	2	8
Тема 7. Іменник. Значення, морфологічні ознаки, синтаксичні функції. Граматичні категорії іменників. Відмінювання іменників. Невідмінювані іменники.	2	2	12
Загальна кількість (3 семестр)	14	12	64
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів університету. Система оцінювання включає поточний, модульний та		

	<p>семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час практичних занять і передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання.</p> <p>Здобувач може отримати додаткові бали за результати неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих її тем (але не більше 10 балів) (див. «Політика навчальної дисципліни») відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p> <p>Вид контролю – екзамен.</p> <p>Максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Екзамен – 50.</p> <p>Участь в роботі впродовж семестру – 50 балів (оцінки за практичні завдання – 25 балів, за самостійну роботу – 25 балів).</p>
Вимоги до письмових робіт	Вид роботи – доповідь, повідомлення, презентації. Тестові завдання передбачають вибір правильного варіанта відповіді.
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 25 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 90% практичних занять. При виставленні допуску до екзамену враховуються навчальні досягнення здобувачів (бали), набрані за поточні опитування під час аудиторних годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали за результатами неформальної освіти.
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен (2 семестр).
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><i>Письмові роботи:</i> Виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів першого (бакалаврського) рівня.</p> <p><i>Академічна доброчесність:</i> здобувачі повинні дотримуватись правил академічної доброчесності при підготовці матеріалів доповідей, повідомлень, демонструвати відповідний рівень загальної культури, діяти на засадах соціальної відповідальності, керуватися нормативно-правовими документами: Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положенням про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за</p>	

покликанням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять: порядок та організація контролю знань визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зраховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Бодик О., Рудакова Т. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. – К. : центр навчальної літератури, 2019. – 416 с.
2. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : модульний курс : навч. посібник. Київ: Вища школа, 2007. 822 с.
3. Вакарюк Л. О., Панцьо С. Є. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 2004. 184 с.
4. Лаврінець О., Симонова К., Ярошевич І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. – К. Видав. Дім «Києво-Могилянська академія, 2019. – 520 с.
5. Новий Український правопис: коментарі, завдання та вправи. – Х. : Вид. група «Основа», 2019. – 175 с.
6. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А. К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Берковець та ін.; за ред. А. К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Знання, 2013. 340 с.
7. Сучасна українська мова : підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 2-ге вид., перероб. К. : Либідь, 2001. 400 с.

Допоміжна:

1. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. К. : Вища школа, 1999. 207 с.
2. Індоевропейська спадщина в лексиці слов'янських, балтійських, германських і романських мов: Семантичні та словотвірні зв'язки і процеси. К.: Видавн. дім Д. Бураго, 2013. 604 с.
3. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова : навч.

посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : Літера ЛТД, 2011. 560 с.

4. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови: Навч. посібник. Ін-т змісту і методів навчання. Київ. ун-т імені Т. Шевченка. К., 1998. 182 с.

5. Розгон В. В. Фонетика, фонологія, графіка й орфографія сучасної української мови : навчально-методичний посібник для студентів. Вид. 6-е, доп. і переробл. Умань : ФОП Жовтий, 2014. 168 с.

6. Стишов О. А. Основні джерела поповнення фразеологічного складу української мови кінця ХХ – початку ХХІ століть // Мовознавство. 2015. № 1. С. 33 – 47.

7. Томіленко Л. М. Суржик як об'єкт наукових досліджень і дискусій // Мовознавство. 2014. № 4. С. 69 – 80.

8. Українська мова. Енциклопедія / В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), О. І. Зяблюк та ін. – 2-е вид. випр. і доп. К. : Українська енциклопедія, 2004. 824 с.

Довідкова:

1. Бобух Н. М. Словник антонімів поетичної мови . Київ : Вид.-полігр. центр КиМУ, 2004. 297 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
3. Головащук С. І. Словник наголосів. К., 2003. 319 с.
4. Демська О. Словник омонімів української мови – Львів : Фенікс, 1996. 224 с.
5. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови : близько 15000 синонімічних рядів [Електронний ресурс]. К. : Кобза, 1993. 472 с. Режим доступу до словн. : <http://slovopedia.org.ua/41/53392-0.html>
6. Карпіловська Є. А. Кореневий гніздовий словник української мови : гнізда слів з вершинами – омографічними коренями. К. : “Українська енциклопедія” ім.М. П. Бажана, 2002. 912 с.
7. Полюга Л. М. Словник антонімів. К. : Довіра, 2004. 275 с.
8. Полюга Л. М. Словник українських морфем. Л. : Світ, 2001. 448 с.
9. Селігей П. О. Етимологічний словник запозичених суфіксів і суфіксоїдів в українській мові. К. : Академперіодика, 2014. 324 с.
10. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К. : Наук. думка, 2000. 680 с. (Словники України).
11. Стахів М., Крохмальна Г. Сучасна українська літературна мова з практикумом – Львів: навч. посібник. ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 456 с.
12. Український правопис. Харків : Фоліо, 2019. 352 с.

13. Українська мова: Енциклопедія / В. М. Русанівський та ін. К., 2000. 750 с.

Електронні ресурси

Національна платформа з вивчення української мови Міністерства культури та інформаційної політики України. Режим доступу: <https://speakukraine.net/#project>

Курси української мови на освітній платформі Learning passport <https://uied.org.ua/2022/02/5158/>

Тренажер з правопису української мови <https://webpen.com.ua/>

Онлайн курс "Українська мова" від освітнього проекту "Education Era" <https://courses.ed-era.com/courses/EdEra/u102/U102/about>

Онлайн-ресурс "Неправильно-правильно" <http://nepravylno-pravylny.wikidot.com/>

Курс лекцій про мову від Ірини Фаріон <https://www.youtube.com/@StudioFarion>

Онлайн-ресурси "Яке пишеться?" <https://yak-pyshetsya.com/>

Мультимедійний курс "Сучасна українська мова" <https://eduhub.in.ua/courses/suchasna-ukrajinska-mova>

Викладач

кандидат педагогічних наук, доцент
Ольга МАКАРУК